

В.Ю. Бичко-Токовий

МІЧЕНІ ВІЙНОЮ

**Новосанжарці на полях
Першої світової
1914–1918 рр.**

Монографія

Київ
Видавництво Ліра-К
2021

94(477.53-21Нов)"1914/1918"(02)

Б67

Бичко-Токовий В.Ю.

Б67 Мічені війною. Новосанжарці на полях Першої світової 1914–1918 рр. : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. 340 с.

ISBN 978-617-520-056-8

Презентована монографія, котра є першою науковою працею, яка присвячена історичній Новосанжарщині, стала початковою спробою здійснити пошук, ідентифікацію, систематизацію та узагальнення даних, котрі стосуються долі учасників Великої війни 1914–1918 рр. Вона присвячена ветеранам Першої світової, які були вихідцями з Новосанжарської волості Кобеляцького повіту Полтавської губернії. Вперше публікуються архівні матеріали як українських, так і російських архівів, котрі були зібрані автором, розшифровані та перекладені з російської на українську мову, спогади родичів, матеріали з особистого архіву дослідника. Книга розрахована на велике коло читачів: як родичів учасників Вв, так і жителів містечка та регіону, а також викладачів, студентів-істориків, краєзнавців та всіх тих, хто цікавиться історією рідного краю.

УДК 94(477.53-21Нов)"1914/1918"(02)

ISBN 978-617-520-056-8

© Бичко-Токовий В.Ю., 2021

© Видавництво Ліра-К, 2021

*Світлій пам'яті мого наукового керівника
Віктора Яковича Ревегука*

*На пошану пам'яті про моїх родичів
Івана Даниловича та Тихона Трохимовича
Бичко-Токових – учасників Першої світової*

ВСТУП

Презентована монографія є першою спробою ідентифікації, систематизації та більш глибокого дослідження біографій учасників Великої війни 1914–1918 рр., котра увійшла в історію під назвою Перша світова війна.

Вона також є першою науковою працею, яка присвячена історичній Новосанжарщині доби Незалежності (з 1991 по 2021 рр.), періоду Російської імперії (губерніальний період – з 1802 по 1925) і першою за 384 роки науковою монографією, котра стосується історичної Новосанжарщини (фортеця з передмістям та с. Лелюхівка – з часів Черкаського староства Речі Посполитої (від першої писемної згадки у 1636 році), протягом доби Гетьманату і до утворення Полтавської губернії) і яка базується на архівних джерелах із вказанням архівів, фондів, справ та документів, з безпосереднім посиланням на сторінки та номери архівних карток.

Автор монографії не належить до жодної з державних установ, ніколи не перебував на державній службі і не займався «на зарплаті» історичними дослідженнями. Історія для нього є улюбленим хобі, справою душі, котрою він займається у вільний від своєї основної діяльності час.

Праця містить дані про 504 учасників Першої світової, котрі були записані у Новосанжарську волость, яка на 1914 рік складалася із наступних населених пунктів:

- м. Нові Санжари – волосний центр.
- с. Лелюхівка.
- с. Забрідки.
- х. Рукасі.

Книга налічує більш ніж 700 посилань на архівні документи.

Вона має назву «Мічені війною...» тому, що у віднайдених автором документах зазначені саме ті військовики, котрі так чи інакше несли на собі відбиток цієї грандіозної за своїм масштабом, кількістю жертв, руйнувань та корінних змін події. В першу чергу це поранені та вбиті вояки РІА, котрі були вихідцями з Новосанжарської волості.

Пам'ять про них має бути відновлена.

Специфіка теми та дослідження

Велика війна, її події, людські долі, особиста інформація про учасників найкривавішого конфлікту на зламі епох, на превеликий жаль за доби СРСР була чужою для Радянського Союзу, адже вона розцінювалася як прелюдія Революції 1917 року, а за доби Незалежної України на цю тему поки що маємо здебільшого узагальнені праці: соціально-економічні, де звичайні люди фактично не значаться.

Це пов'язано в перше чергу з відсутністю державності на тих землях, котрі остаточно були позбавлені автономії після ліквідації юридичного статусу Гетьманщини у складі Російської імперії після 1784 року.

Внаслідок застосування подібного підходу чималою кількістю вітчизняних істориків, котрі здебільшого займаються або дослідженнями періоду Козацької держави (1648–1784), або ж періоду Української Революції 1917–1921 рр., маємо глибокоченну прогалину у цій темі.

Подібний підхід до вивчення надзвичайно важливої, переломної події у світовій історії та в історії українських земель за часів Першої світової війни та ролі українців у ній, автор вважає неправильним і нечесним. Саме тому у нього і виникла ідея заповнити цю порожнечу вказаною працею.

Автором було здійснено наступні дослідження:

1. Збір відомостей про вихідців з Новосанжарської волості, котрі були учасниками Першої світової війни 1914–1918 рр.:
2. Загальну розшифровку та переклад документів.
3. Ідентифікацію населених пунктів, вказаних в документах.
4. Ідентифікацію поранень, отриманих військовиками.
5. Встановлення (в тому числі) імовірної та точної дати народження, дати смерті (там, де можливо було здійснити).
6. Розшифровку назв та адрес, номерів лікувальних закладів.
7. Пошук карток військовополонених, розшифровку інформації, котра в них міститься.
8. Систематизацію учасників ВВ по чинам.
9. Збір та публікацію інформації про нагородження.

Логіка включення військовослужбовців Російської Імператорської Армії у монографію базувалася на двох основних складових:

- Точне вказання волості.
- Точне вказання населеного пункту.

У переліку є відсоток (близько 19%, що є вельми значним показником) військовослужбовців, котрі значаться в польовій документації, картках лікувальних закладів як уродженці Новосанжарської волості, але при цьому записані у населені пункти, котрі відносяться до інших волостей. Іноді ситуація була протилежною: населений пункт, вказаний у документах не має відношення до тодішньої території історичної Новосанжарщини, згідно адміністративного поділу губернії на 1912 рік (згідно даних видання «Список населенных мест Полтавской губернии с кратким географическим очерком губернии», виданих у місті Полтава у тому ж році).

Нам достеменно невідомо, чому так відбувалося. Є кілька гіпотез, котрі можуть пролити світло на цю проблему:

- I. Вказано місце народження людини, котра потім, з тих чи інших причин переїхала до іншого населеного пункту.

П. Помилки в документації, котрі були спричинені поспішним заповненням звітно-інформаційних (рос. отчетно-осведомительных) карток прийому хворих, журналів польової документації та інших документів.

У випадку з вихідцями з Ключово-Зачепилівської волості, котра межувала з Новосанжарською, так само як і у випадку з учасниками Вв з Великокобелячківської, можна простежити доволі просту логіку: люди могли не знати (або просто забувати) до якої саме волості відноситься їх населений пункт і вказати найбільше за кількістю людей містечко, котре знаходилося поблизу їх села (хутора).

Але пройти повз цих людей, зважаючи на наявність у картках та польовій документації як назви містечка Нові Санжари, так і назви волості (Новосанжарська), автор не міг. Саме тому вони були внесені у вказану працю.

Не менш проблемними є картки з неідентифікованими чинами, котрі були за замовчуванням віднесені автором до рядових, стрільців, ратників та ополченців.

Наявна також плутанина із типами лікувальних карток військовослужбовців: подекуди в картки для рядового складу заносилися дані про офіцерів і навпаки. Специфіка лікарського почерку додає складнощів під час розшифровки матеріалів, особливо у тих випадках, коли назва хвороби (навіть не поранення) вказана не російською, а латинською мовою: scorbustus – цинга та ін.

Також надавали інформацію не лише російською (державною у Рос. імперії), а і українською мовою, котра сприймалася деякими полковими (здебільшого) писарями-росіянами на слух і перекручувалася на російський лад. Причому назви населених пунктів також вказувалися нечітко, не повністю і навіть неправильно, в тому числі ігнорувалася також принцип адміністративно-територіальної належності до волості, як у зв'язку з браком часу, так і вагому роль відігравав людський чинник.

Теж саме стосується також і правильного написання прізвищ учасників ВВ, котрі часто видозмінювалися під пером писарів-росіян. Внаслідок цього виникали наступні чудернацькі прізвища:

- Столба – Стовба.
- Набоков – вірогідно Набока.
- Бордт – замість Борта та інші.

Мають місце також неправильні написання прізвищ у зв'язку з їхнім сприйняттям виключно на слух:

- Рубь – замість Рудь.
- Бычко-Таковой – замість Бычко-Токового і так далі.

Ось приклади неправильного вказання населених пунктів Новосанжарської волості, котрі були виявлені під час опрацювання архівних матеріалів:

- Нові Санжари – Н.-Сароканы, Сенуары, Сенцары, Сеньжар, м. Селижарово.
- Лелюхівка – д. Пелюковка, с. Мелюховка, с. Лемоховка, с. Лерлово, Леюшь, село Лепно, Лемиховка, Лениховка.
- Забрідки – Заброж, Заброшки, Забротка.

Можливо майбутнім дослідникам вдасться більш детально дослідити цю проблему, спираючись на додаткові архівні та краєзнавчі дослідження.

Наукова розробка теми

На превеликий жаль історія Новосанжарщини не викликала особливого інтересу у науковців минулих років, десятиліть і навіть століть.

Повноцінне дослідження (а якщо точніше, то початок розбору та розшифровки) документів доби Гетьманату за часів Російської імперії почалося лише у середині ХІХ ст., коли Київською археографічною комісією було започатковано багатотомне ви-

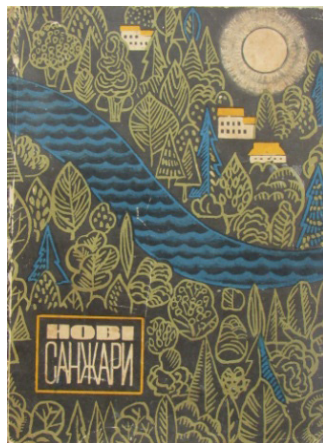
дання історичних документів і літературних пам'яток під назвою «Архив Юго-Западной России».

Це були перші розвідки, котрі в майбутньому мали стати основою для написання повноцінних наукових праць, присвячених території Полтавського полку у складі Гетьманщини та подальших монографій, які б висвітлювали історію Новосанжарського краю як у другій половині XVIII (після скасування полково-сотенного устрою та ліквідації автономії козацької держави із включенням цієї території у склад Новоросійської губернії зі столицею у Кременчуку, а потім у Катеринославі), так і після утворення Полтавської губернії у 1802 році.

Проте Лютнева революція, а потім Жовтневий переворот 1917 року призвели до катастрофічних наслідків у цій сфері. Більшість видатних істориків, генеалогів та краєзнавців, були фізично знищені більшовицькою владою у вирі революційних подій, або померли від Голодоморів 1921–1923 та 1932–1933 років.

Лише у 1970 році з'явилася праця «Нові Санжари: історико-краєзнавчий нарис», котра стала першою ластівкою у дослідженні історії Новосанжарщини. Її автором стала відомий український вчений-історик, краєзнавець, професор, кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України Віра Ніканорівна Жук.

У ньому вперше були опубліковані та більш детально досліджені численні історичні відомості про виникнення Нових Санжар, ряду інших населених пунктів, котрі входили до складу Новосанжарського району після 1925 року, а також подані фотографії періоду революційних подій на території Російської імперії. Там також є певні відомості про учасників Першої світової, опубліковані матеріали про діяльність колишніх вояків армії РІА у 1917–1920 рр., в тому числі ре-

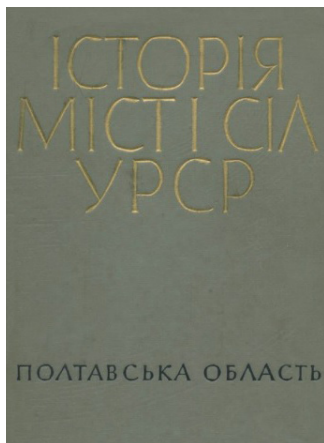
волюційну, як пробільшовицьку, так і проукраїнську (боротьбу за власну державність).

Але це видання не є науковою монографією через ряд причин. Зокрема там відсутні посилання на архівні матеріали, в кінці книги наводиться лише загальний список використаної літератури та перелік архівних установ, матеріали яких були використані під час написання книги, епізодичність висвітлення історичних подій.

Видання також є політично заангажованим, у відповідності до тодішньої епохи, зокрема в ньому відчувається неприхована пропаганда комуністичної партії Радянського Союзу, постаті «вождя» В. І. Леніна, засудження «політичного бандитизму» та «куркульського бандитизмів», котрі у своїй переважній більшості були рухами проти більшовицької влади і т. д.

Але, незважаючи на всі ці вади, видання було першою працею подібного типу у період з середини XVII по 70-ті роки XX століття, котра зрушила історичні дослідження Новосанжарщини з мертвої точки.

Історико-краєзнавчому нарису передувало багатотомне видання «Історія міст і сіл Української РСР» (автор та головний редактор Т. П. Тронько). Один з томів, який з'явився друком у 1967 році, був присвячений саме Полтавській області.

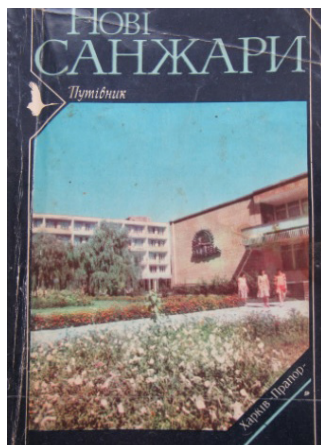
Проте він мав ті ж самі вади, що й історико-краєзнавчий нарис про Нові Санжари: відсутність посилання на архівні джерела, а також піднесення ролі Комуністичної партії у житті та розвитку як загалом держави, так і простих людей, епізодичність висвітлення фактів, формування єдино правильної точки зору у читача і т. п.

Варто враховувати, що у зв'язку з наявністю цензури у радянській іс-

торичній науці, необхідності публікувати «правильні» історичні матеріали, науковці тих часів змушені були підлаштовуватися під офіційну пропаганду ЦК КПРС.

У 1989 році світ побачило видання «Нові Санжари: Путівник», автором якого став відомий радянський, а потім український журналіст, краєзнавець, за доби незалежності провідний спеціаліст інформаційного центру «Новосанжарщина» Петро Михайлович Жаботинський.

Це видання було написане Петром Михайловичем (якого автор монографії знав особисто, ще з часів свого навчання у школі) у співавторстві з Вірою Ніканорівною Жук. Окрім загальної історико-краєзнавчої інформації, котра багато в чому повторювалася, зважаючи на опубліковані раніше матеріали, книга також була збагачена фотографіями кінця 70-х – початку 80-х років ХХ ст., новими історичними фактами, які здебільшого не стосувалися теми біографій та долі учасників Першої світової війни. І знову ж таки вона не була позбавлена вад політичної заангажованості доби тепер уже пізнього СРСР.

Станом на початок 2021 року, коли автор завершує свою працю, з'являлися лише нечисленні публікації у наукових виданнях, котрі стосуються вивчення історії Новосанжарського краю, в першу чергу історичної Новосанжарщини.

Якщо говорити про біографічні дані про учасників ВВ, то чи не єдиним сучасним істориком, котрий частково пролив світло на цю тему, був і є Ярослав Юрійович Тинченко – український історик та журналіст, кандидат історичних наук, автор великої кількості праць з української військової історії, зокрема періоду Визвольних змагань та радянського періоду першої половини ХХ ст.

Його двотомне видання – «Офіцерський корпус армії УНР», перший том якого з'явився друком у 2007-му, а другий у 2011-му роках, було справжньою подією у вітчизняній історичній науці, оскільки там вперше було опубліковано особисті справи цілої плеяди діячів періоду Української Революції 1917–1921 рр., яка стала логічним продовженням критичних суспільно-державних подій у Російській імперії у лютому 1917 року (так звана Лютнева революція).

У двотомнику подаються не лише біографічні дані про командний склад армії Української Народної Республіки та Української Держави, але й інформація про рядовий склад. Знову ж таки на жаль доводиться констатувати факт, що двотомник лише частково висвітлює відомості про учасників Першої світової, акцентуючи увагу (що цілком логічно) на подіях УР (Української Революції).

Ця праця також стосується усіх без винятку учасників УР, офіцерського корпусу армії УНР та УД, не акцентуючи особливої уваги на окремих вихідцях з Полтавщини і тим більше з конкретних повітів, волостей та населених пунктів губернії (окрім тих постатей, котрі були видатними діячами українського визвольного та державницького рухів тих часів).

Звичайні люди, наші з вами земляки, котрі поклали своє здоров'я, а подеколи й життя у вирі найжахливішої війни початку ХХ ст., досі не були висвітлені у наукових монографіях ні за доби Радянського Союзу, ні після проголошення Незалежності України.

Настав час зробити це.

Джерела

На початку свого дослідження автор зіткнувся з величезною проблемою відсутності архівних документів доби Першої світової 1914–1918 рр., у вітчизняних архівах, котрі б містили дані про учасників ВВ з Новосанжарської волості.

Певні нечисленні документи вдалося віднайти у Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України (ЦДАВО), м. Київ.

Представлені там архівні матеріали лише частково проливають світло на біографію новосанжарців, котрі були мобілізовані до армії РІА (Російської імператорської армії – прим.) у період з 1914 по 1917 рр. Більша частина матеріалів присвячена учасникам Української Революції 1917–1921, і інформація, котра вказана там відноситься в першу чергу до періоду їх служби у лавах збройних сил Української Народної Республіки та Української Держави. Відомості про участь у ВВ або зовсім відсутні, або представлені частково, наприклад лише із вказанням звання у імперській армії, або/та дати служби.

Зокрема дані про вояків армії УНР та УД з Новосанжарської волості, котрі були учасниками Першої світової, а потім входили до офіцерського складу відродженої України, були віднайдені у наступних фондах:

1. Ф. 302. Ключово-Зачепилівська волосна земська управа, поштова контора Нові Санжари, Ключово-Зачепилівської волості Кобеляцького повіту Полтавської губернії.
2. Ф. 3172. Штаб діючої армії Української Народної Республіки, з 1920р. Польща.

Основою для написання наукової монографії стали дані Російського державного військово-історичного архіву (РГВИА – рос. прим.). Вони стали доступними для користувачів після появи сайту gwgr.mil.ru, який був відкритий у 2017 році. Станом на січень 2021 року, веб-ресурс ще був онлайн.

Російські дослідники провели велику роботу, частково ідентифікуючи, систематизуючи та розміщуючи на цьому ресурсі дані не лише про офіцерський склад армії РІА, але й про рядовий. Саме це дало змогу комфортно працювати з архівними матеріалами онлайн.

Рядовий та офіцерський склади військових підрозділів армії РІА представлений виключно в польовій документації, також

у картках військовополонених, картках лікувальних закладів і в документах про нагороди.

Інформація про учасників Вв міститься у переважній більшості в наступних фондах РГВИА:

1. Ф. 16196. Особое делопроизводство по сбору и регистрации сведений о выбывших за смертью или за ранами, а также пропавших без вести воинских чинах, действующих против неприятельских армий (1914– 1918).
2. Ф. Картотека бюро учета потерь в Первой мировой войне.
3. Ф. 970. Военно-походная канцелярия при Императорской главной квартире. г. Петроград (тут знаходиться інформація про нагороджених).
4. Ф. Печатные издания.

Третю групу джерел складають краєзнавчі дослідження молодого новосанжарського краєзнавця та письменника, лауреата міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова», дипломанта премій імені Самійла Величка та Панаса Мирного Юрія Миколайовича Коцегуба.

Заснована ним спільнота «Краєзнавство Новосанжарського краю» містить надзвичайно цінні відомості з історії як історичної Новосанжарщини, так і сіл, а також хуторів району. Саме Юрій Миколайович Коцегуб зміг віднайти цілий ряд учасників Першої світової війни, котрі були вихідцями з Нових Санжар та волості і потім брали участь в подіях Української Революції, відіграючи суттєву роль у формуванні збройних сил та державних органів влади відродженої України.

Цілком імовірним є той факт, що автору вдалося віднайти інформацію далеко не про всіх вихідців з історичної Новосанжарщини, які були учасниками Вв. Тому він має надію, що у перспективі вдасться відшукати також інших забутих героїв 1914–1918 рр., як серед архівних матеріалів, так і завдяки даним, котрі можуть надати родичі ветеранів.

Хронологічні межі дослідження

Монографія охоплює період з 1914 по 1918 рр., тобто 4 роки Першої світової війни.

Одразу варто зауважити, що 1918 рік фактично не був представлений у архівних документах, які вдалося віднайти автору. Причиною цього є перехідний період від часу демонтажу Російської імперії до полум'я революційних подій після 1917 року, внаслідок чого була втрачена значна частина документів, нормально не вівся документообіг і були фактично паралізовані основні державні інститути, як старі (імперські), так і перехідні, сформовані за доби УНР та УД.

У дослідженні акцентовано увагу саме на періоді Вв, без подальшого заглиблення у вивчення долі її учасників після завершення війни. Там, де це було можливо і там, де були наявні документи, вдалося встановити дату смерті (як точну, так і приблизну) ветерана Першої світової. Втім ця інформація у переважній більшості своїй має епізодичний характер у зв'язку з катастрофічною нестачею документів доби 1920–1930-х років ХХ ст., котрі зберігалися на місцевому рівні та у ряді архівних установ, зокрема у Державному архіві Полтавської області (ДАПО).

Тип документів та особливості розшифровки

Представлені в монографії документи можна розділити на кілька типів:

1. Польові журнали зі списками верхніх та нижніх чинів.
2. Картки лікувальних закладів.
3. Картки військовополонених.
4. Документи про нагородження.
5. Дані з особистого архіву автора (текстові записи, фото).
6. Інформація з краєзнавчих спільнот у мережі інтернет.
7. Друковані видання.

Автор не є експертом з графології і тому доволі часто в списках учасників ВВ читачі можуть зустріти примітку «нерозб.». Зазвичай вона стосується саме підписів лікарів, котрі зазначені в картках прийому хворих або поранених солдатів.

Ідентифікувати їх можливо зможуть також майбутні дослідники. Всі посилання наведені під кожною особою справою учасника Першої світової війни з Новосанжарської волості Кобеляцького повіту Полтавської губернії.

Подяка

Автор дякує всім тим людям, котрі, як матеріально, так і психологічно та морально підтримали його під час написання вказаної праці, а також надали додаткову інформацію та фотографії з родинних архівів, допомагали своїми підказками. Зокрема він висловлює подяку таким людям як Ніна Токова (моя мама), Ніна Рубан, Сергій Плахотник, Маріанна Череха (Німеччина), Сергій Брижань, Ніна Мілько, Наталія Нестеренко та іншим.

Це наша з вами історія, наших пращурів, наших земляків. Історія тих людей, які були учасниками найкривавішого конфлікту минулого століття, котрий призвів до катастрофічних демографічних та економічних втрат, став початком розвалу великих імперій, поклав початок перекроюванню світової системи міжнародних відносин, дав поштовх до розвитку наукових інновацій та призвів до виникнення нових незалежних держав у світі.

Нові Санжари

серпень 2020 – січень 2021 року

Умовні позначення

Ф. – фонд.

Оп. – опис.

Спр. – справа.

Док. – документ.

Ящ. – ящик.

Шк. – шкаф.

Л. – лист.

К. – картка.

Зап. – запис.

Прим. прим. – примітка.

Можл. – можливо.

Нерозб. нерозб. – нерозбірливо.

ВВ. – Велика Війна (Перша світова 1914–1918 рр.).

Ст. – станція.

М. – місто, містечко.

С. – село.

Пос. пос. – посад.

Вол. – волость.

Фільв. – фільварок.

Колон. колон. – колонія.

Р. – річка.

Оз. – озеро.

Перепр. перепр. – переправа.

Уроч. уроч. – урочище.

Соц. соц. – соціальний.

РІА – Російська Імператорська Армія.

Лазарет В.У.І.М – Всеросійської установи імператриці Марії.

Лазарет В.З.С – Всеросійського Земського Союзу.

Лазарет В.С.М – Всеросійського Союзу Міст.

АРТИЛЕРИСТИ

Бодак Тарас Петрович (? – 1916)

Старший фейерверкер 6-ї батареї 60-ї артилерійської бригади. Полтавська губернія, Кобеляцький повіт, Новосанжарська волость.

Віросповідання: православний. Сімейний стан: одружений.

Як потрапив у полк: із запасу.

Убитий на позиції біля с. Яудзем (?) 29.04.1916.

Архів та посилання

РГВИА – Ф. 16196. – Оп. 1. – Д. Списки потерь солдат 60 артиллерийской бригады. – Док. 104543. – Л. 68 об, 69.

Ганночка Пімен Андрійович (1877? – після 1917?)

Бомбардир 60-ї артилерійської бригади. Полтавська губернія, Кобеляцький повіт, Новосанжарська волость, м. Нові Санжари.

Вік: 40 років. Віросповідання: православний. Сімейний стан: одружений. Грамотність: грамотний. Зайняття перед війною: столяр та коваль.

Захворів (ревматизм). Дата та місце події не вказані.

Направлений на лікування у м. Нижній Новгород (нині місто в РФ) у канавінський Лазарет Башкіровського училища. Надійшов 23.03.1917. Звідки прибув: з м. Москва.

Архів та посилання

РГВИА. – Ф. Картотека бюро учета потерь в Первой мировой войне (офицеров и солдат). – Шк. Без номера. – Ящ. 649-Г. – Карт. 649/336.

Гущин Іван Тихонович (1879? – після 1917?)

Бомбардир 60-ї артилерійської бригади. Полтавська губернія, Кобеляцький повіт, Новосанжарська волость, м. Нові Санжари.

Вік: 38 років. Віросповідання: православний. Сімейний стан: одружений. Грамотність: грамотний. Зайняття перед війною: хлібороб.

Захворів (ревматизм, проблеми з серцебиттям, далі нерозбірливо). Дата та місце події не вказані.

Направлений на лікування у м. Симбірськ (нині центр Ульяновської області в РФ) у міський Госпіталь №1. Надійшов 23.05.1917.

Звідки надійшов: з Москви.

Архів та посилання

РГВИА. – Ф. Картотека бюро учета потерь в Первой мировой войне (офицеров и солдат). – Шк. Без номера. – Ящ. 717-Г. – Карт. 698.

Давиденко Степан Несторович (? – після 1915)

Бомбардир, далі молодший фейерверкер 4-ї батареї 60-ї артилерійської бригади. Полтавська губернія, Кобеляцький повіт, Великокобеляцька (Великокобелячківська) волость.

З невідомих причин записаний в м. Нові Санжари.

Віросповідання: православний. Сімейний стан: одружений.

Отримав поранення у руку та легку контузію голови біля с. Борсучки (можливо с. Борсуки Новоушицького району Хмельницької області) 29.08.1914. Вибув у дивізійний лазарет у с. Мезинець (вірогідно село на заході України, на Галичині) 13.10.1914.

Підвищений до чина молодшого фейерверкера (у 1915).

Був поранений (поранення невідоме) біля с. Глинсько (село у Жовківському районі Львівської області) 08.06.1915.

Вибув із 80-го польового Госпіталю у м. Себеж Вітебської губернії в Люцинську команду одужуючих 23.12.1915.

Архів та посилання

РГВИА. – Ф. Картоoteca бюро учета потерь в Первой мировой войне (офицеров и солдат). – Шк. Без номера. – Ящ. 898-Д. – Карг. 1127.; Ф. 16196. – Оп. 1. – Д. Списки потерь солдат 60 артиллерийской бригады. – Док. 33130. – Л. 5 об, 6.; Док. 1083. – Л. 16 об, 17.; Док. 3454. – Л. 50 об, 51.

Зубашич Яків Іванович (? – після 1916)

Бомбардир 3-ї батареї 60-ї артилерійської бригади. Полтавська губернія, Кобеляцький повіт, Новосанжарська волость.

Вірсповідання: православний. Сімейний стан: одружений.

Як потрапив у полк: із запасу.

Був поранений (легке поранення в ліву ногу) біля с. Калей (село у гміні Вренчиця-Велька Клобуцького повіту Сілезького воєводства, Польща) 28.03.1916.

Лишився у строю.

Архів та посилання

РГВИА – Ф. 16196. – Оп. 1. – Д. Списки потерь солдат 60 артиллерийской бригады. – Док. 3191. – Л. 64 об, 65.